

Sygn. akt III UK 71/17

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania E.G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

o emeryturę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 stycznia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 lutego 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 2 lutego 2017 r., sygn. akt III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] - w sprawie z wniosku E.G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R. - zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. z 28 stycznia 2016 r., sygn. akt III U [...], w ten sposób, że oddalił odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z 27 października 2014 r. i z 19 listopada 2014 r., w których odmówiono E.G. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W ocenie autora skargi w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne:

„a) czy przepis art. 398³ § 3 KPC wyklucza także zgłoszenie w skardze kasacyjnej zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, postępowania dowodowego prowadzonego w przedmiocie dowodów zgłoszonych dopiero przed sądem odwoławczym jako tzw.: „nowości” w trybie art. 381 KPC, art. 382 KPC w zw. z art. 391 § 1 KPC, wykluczając w ten sposób ocenę prawidłowości działań sądu w tym zakresie i ograniczając dwuinstancyjny model postępowania i prawo do kontroli rozstrzygnięć sądu; b) czy też wręcz przeciwnie, tzn.: ocena dowodów jak i ustalenia faktyczne wynikające z postępowania dowodowego prowadzonego po raz pierwszy przed sądem odwoławczym, mogą być przedmiotem skargi kasacyjnej co do obrazy np.: art. 227 KPC, art. 233 § 1 i § 2 KPC”.

W ocenie autora skargi „zachodzi potrzeba wykładni art. 7 pkt. 1 lit. a, b, c i d, ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co do zakresu znaczenia pojęcia „pobierania”, które bądź: - obejmuje nie tylko okres faktycznego pobierania świadczenia, lecz także okresy ustawowo uprawniające do jego uzyskania, nawet gdy faktycznie nie było pobierane np.: tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyr. z 8.9.1992 r., III AUR 444/92, gdzie: „Prawo do uwzględnienia okresu pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego do stażu emerytalno-rentowego wynika z faktu istnienia prawa do ich uzyskania i nie może być ograniczone wyłącznie do faktycznego ich pobierania.”, a także wyrok Sądu Najwyższego z 11.07.2006 r. sygn. akt: I UK 354/05, gdzie: ...przesłanką uznawania dodatkowego urlopu wychowawczego za okres nieskładkowy jest hipotetyczne spełnienie przez dziecko przesłanek do zasiłku pielęgnacyjnego, nie zaś rzeczywiste ustalenie uprawnień do takiego świadczenia, wyrażające się jego pobieraniem w tym czasie. Świadczy o tym w sposób wyraźny używane przez przepis sformułowanie o przysługiwaniu zasiłku na dziecko, co jest równoznaczne ze spełnieniem do niego warunków, a nie o pobieraniu zasiłku, co odpowiadałoby rzeczywistemu jego przyznaniu przez organ rentowy.” oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w [...], sygn. akt: III AUa [...] wydany w niniejszej sprawie), bądź - nie podzielają powyżej wskazanego stanowiska i ograniczają w/w pojęcie wyłącznie do faktycznego skorzystania z należnych świadczeń stojąc na stanowisku, iż uwzględnianie okresów, w których prawo do świadczenia nie było realizowane, jest w świetle treści komentowanego przepisu niedopuszczalne a wyklądania

rozszerzająca dokonana przez Sąd Apelacyjny została dokonana wbrew wykładni językowej i zasadzie „*clara non sunt interpretanda*” a przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej (tak SN: II UK 164/11; II UK 128/06; I UK 378/04; III UK 6/09.”).

Wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, „albowiem Sąd Apelacyjny w [...] bezzasadnie zmienił wyrok i oddalił w całości oczywiście uzasadnione odwołanie powoda, jako że: 1. Sąd wykroczył poza zakres swojej kognicji albowiem apelujący nie podnosił żadnych zarzutów procesowych kwestionujących prawidłowość ustalonego przez Sąd stanu faktycznego, a w konsekwencji złożona apelacja nie podważała faktów ustalonych przez Sąd Okręgowy, a zatem należało uznać, iż były one bezsporne. Niezakwestionowane ustalenia faktyczne w przedmiocie 25 lat ogólnego stażu pracy powoda winny być podstawą oceny właściwego zastosowania prawa materialnego.”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie - o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), „istnieje potrzeba wykładni

przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów” (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia

prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Uwzględniając powyższe założenia interpretacyjne należy stwierdzić, że autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim przedstawione w uzasadnieniu wniosku kwestie ogranicza tylko do ogólnikowych pytań; brakuje w uzasadnieniu wniosku odpowiedniej jurystycznej argumentacji, którą wykazanoby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zasadnicza wadliwość uzasadnienia wniosku w zakresie wykazania przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. polega jednak na tym, że konstruowane zagadnienie autor skargi wiąże między innymi z przepisami art. 398³ § 3 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 233 § 1 i § 2 k.p.c., art. 381 k.p.c.; bez przedstawienia zarzutów naruszenia powołanych przepisów w ramach procesowej podstawy skargi określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Wadliwość ta powoduje, że Sąd Najwyższy - w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania - nie mógłby zajmować się stawianymi kwestiami na etapie merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej. Zgodnie bowiem z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący - opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. - powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem

doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Autor skargi nie przedstawia - w uzasadnieniu wniosku - odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą wykazałby, że istnieje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. z uwagi na sugerowane rozbieżności w orzecznictwie sądowym dotyczące określenia wskazanego pojęcia „pobierania” świadczenia. Przede wszystkim uzasadnienie wniosku ogranicza się do powołania szeregu orzeczeń sądowych dotyczących sygnalizowanej kwestii. Poza powołaniem się na wskazane wyroki i przedstawieniem ich stanowiska, autor skargi nie przedstawia w uzasadnieniu wniosku wyводу wykazującego rozbieżności w interpretacji przepisu art. 7 pkt 1 lit. a, b, c i d ustawy o emeryturach i rentach z FUS z uwzględnieniem odmienności stanów faktycznych spraw, w których zapadały powołane orzeczenia. Skarżący nie uwzględnia w swoich twierdzeniach zasadniczych ustaleń zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w

[...]. w zakresie oceny spornej w sprawie kwestii. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że decyzją z 4 sierpnia 1993 r. E.G. uzyskał prawo do wypłaty (realizacji) świadczenia rentowego od 1 lipca 1993 r. wraz z wyrównaniem od 1 lipca 1993 r. W ocenie Sądu drugiej instancji powyższe świadczy o tym, że wnioskodawca był uprawniony do zasiłku chorobowego do 30 czerwca 1993 r. nie zaś, jak wykazuje, do 11 września 1993 r., czy też 26 lipca 1993 r. W aktach organu rentowego jest świadectwo pracy oraz zaświadczenie z zakładu pracy Spółdzielni usług Rolniczych w C. wydane 26 lipca 1993 r. z adnotacją, że wnioskodawca był uprawniony do zasiłku chorobowego do 30 czerwca 1993 r. oraz że z tym dniem została rozwiązana umowa o pracę na zasadzie porozumienia stron w związku z przejściem na rentę inwalidzką z tytułu choroby zawodowej. Według Sądu drugiej instancji z powyższego wynika brak podstaw do uwzględnienia do ogólnego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy (24 lat, 11 miesięcy i 20 dni) dodatkowego okresu tj. okresu pobierania zasiłku chorobowego. Nieuzasadnione było również żądanie uwzględnienia do tego stażu, okresu pobierania renty, gdyż ustawodawca nie przewidział takiej możliwości przy ustalaniu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych (art. 10a ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) - jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania - z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy

prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W wyroku z dnia 5 października 2012 r., IV CSK 89/12, LEX nr 1275008, Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 382 k.p.c. ma charakter ogólnej dyrektywy określającej istotę postępowania apelacyjnego jako kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy, w związku z czym w sytuacji, w której podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia art. 382 k.p.c., może ona być usprawiedliwiona tylko wyjątkowo, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego materiału oraz że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy. O prawidłowym zastosowaniu prawa materialnego można mówić dopiero wtedy, gdy ustalenia stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tego zastosowania. Ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, w związku z czym

sąd ten musi poczynić własne ustalenia faktyczne, niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku. Dopiero dokonanie własnych ustaleń faktycznych pozwala sądowi drugiej instancji na ustalenie podstawy prawnej wyroku, czyli na dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię i dokonanie subsumcji. Zgodnie z zasadą *da mihi factum, dabo tibi ius*, sąd drugiej instancji - bez względu na stanowisko stron i zakres podniesionych zarzutów - powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego i usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wyknięte w apelacji.

Reasumując - autor rozpatrywanej skargi - w próbie wykazania oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej - nie przedstawia argumentacji, którą wykazałby walor oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Sąd drugiej instancji na podstawie dowodu z akt rentowych wnioskodawcy ustalił, że otrzymywał on zasiłek choroby tylko do dnia 30 czerwca 1993 r., natomiast od dnia 1 lipca 1993 r. otrzymywał rentę, której nie uwzględnia się do stażu ubezpieczeniowego. Wyliczenia przedstawione przez pełnomocnika wnioskodawcy w skardze kasacyjnej nie uwzględniają tych ustaleń, które są wiążące dla Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym stosownie do art. 398³ § 3 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.